

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Zaaknummer: 146325	Behandeld in raadscommissie en raad	
	Datum commissie	11 januari 2023
	Datum raad	25 januari 2023
	Opsteller	M. van der Vegte
	Telefoonnummer	14 0517

Onderwerp:	Landschapsbiografie 'Harlingen, landschap aan zee'
-------------------	--

Te besluiten om

1. **Kennis te nemen van de landschapsbiografie 'Harlingen, landschap aan zee' en het besluit om deze te gebruiken als input voor de Omgevingsvisie Harlingen.**

Inleiding

In november 2021 is gestart met het opstellen van een landschapsbiografie voor Harlingen. Een landschapsbiografie vertelt het verhaal van het landschap vanaf de laatste ijstijd tot heden. Het is een wetenschappelijk document dat informatie uit verschillende disciplines, zoals geomorfologie, bodem, archeologie, hydrologie, geschiedenis en historische cartografie combineert. De historie van het gebied helpt om uit te leggen hoe het landschap zich ontwikkeld heeft en wat daar nog herkenbaar van is. Door dit te weten kun je landschappelijke waarden of kernkwaliteiten vaststellen van je gemeente en/of regio. De waardering van landschappelijke en cultuurhistorische elementen kan duidelijke handvatten bieden voor (toekomstig) ruimtelijk beleid. De landschapsbiografie Harlingen, die nu voor ligt, is een advies van de onderzoekers/ schrijvers (in dit geval Cultuurland) aan de gemeente Harlingen over wat de landschappelijke waarden en kernkwaliteiten (herkenbare elementen vanuit de historie van het gebied) zijn.

De landschapsbiografie Harlingen is in eerste plaats ontwikkeld om als onderlegger te kunnen dienen in de gemeentelijke omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie worden de belangrijke waarden van de gemeente benoemd, waaronder ook onze landschappelijke waarden.

De landschapsbiografie is geschreven in hoofdstukken in chronologische volgorde. Na elk hoofdstuk wordt een omschrijving gegeven van wat nog herkenbaar is in het landschap. Denk bij Harlingen vooral aan de bijzondere ligging: Deze stad heeft een open verbinding met zee. Dat tekende de ontwikkelingen, de inrichting en de economie. Harlingers leven met

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

zoet en zout, eb en vloed en ze kunnen tegen een stootje. De stad profiteerde van de mogelijkheden die de zeeverbinding bood. Door de havens kende Harlingen een bloeiperiode, met diverse ambachten, handel, de admiraliteit. De stad dankt hieraan ook haar historische binnenstad met zijn vele monumentale panden. Verder kenmerkend voor de gemeente zijn bijvoorbeeld de ligging van de dorpen op de vroegere kwelderwallen en de vele 'kruinige percelen' die nog duidelijk zichtbaar zijn als restant van landbewerking.

De landschapsbiografie Harlingen kan naast de onderlegger voor de omgevingsvisie verder ingezet worden als kennis- en inspiratiebron voor ambtenaren en bestuur, maar ook voor iedere geïnteresseerde.

Beoogd effect

Het doel van de landschapsbiografie als input voor de omgevingsvisie is om door de bijzondere waarden van het gebied te kennen, nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen te kunnen benaderen met die waarden als weging.

Argumenten

1.1 De landschappelijke waarden zijn waardevolle input voor de omgevingsvisie

In de omgevingsvisie worden de kernkwaliteiten van Harlingen benoemd en kunnen daarin ook geborgd worden. Het is niet het doel om er een glazen stolp op te plaatsen, maar de kennis van waarden maakt wel dat er goede speerpunten kunnen worden benoemd.

1.2 Het kennen van de landschappelijke waarden is noodzakelijk voor het werken onder de omgevingswet.

De Omgevingswet, die naar waarschijnlijkheid in 2023 ingevoerd zal worden, gaat uit van het afwegen van uiteenlopende belangen. De waarden van de omgeving, historie en erfgoed zijn belangen die meegewogen dienen te worden bij ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze landschapsbiografie voorziet in de kennisbehoefte op het gebied van landschappelijke waarden en kernkwaliteiten.

1.3 De landschapsbiografie kan heel goed functioneren als breed inspiratiedocument

Doordat de landschapsbiografie de elementen aangeeft die nog steeds zichtbaar zijn is het een aansprekend document. Na het lezen van de biografie kan de lezer de landschappelijke elementen herkennen en worden ze tastbaar. Daarmee ontstaat ook een waardering voor de ontwikkelingen en het landschap.

Kanttekeningen

1.1 Het vastleggen van waarden kan voelen als een beperking

Het is niet de bedoeling om de landschappelijke en stedelijke kenmerken zoals vermeld in de landschapsbiografie onder een glazen stolp te plaatsen. Het huidige landschap komt juist voort uit de ontwikkelingen in het verleden en toekomstige ontwikkelingen zullen het landschap van de toekomst bepalen. Door de waarden en kernkwaliteiten te beschrijven kan er wel een gewogen beslissing (op basis van de achtergrondinformatie uit de biografie) worden genomen over nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Participatie

Cultuurland heeft de opdracht gekregen voor het schrijven van de landschapsbiografie. De beleidsmedewerkers Archeologie en Erfgoed van de gemeente hebben de verschillende conceptrapportages gelezen en van commentaar voorzien. Er zijn foto's en illustraties verzameld, kaartmateriaal ontwikkeld en er is onderzoek gedaan o.a. in het archief van het Hannemahuis. In de zomer van 2022 zijn betrokken afdelingen maar ook derden, zoals twee buurgemeenten, provincie Fryslân, Vereniging Oud Harlingen en Museum Hannemahuis gevraagd mee te lezen en inbreng te leveren.

Najaar 2022 is de laatste hand gelegd aan de teksten en het beeldmateriaal.

Financiën

Het opstellen van de Landschapsbiografie kost € 24.395,-. Hierbij hoort ook het digitaal toegankelijk maken van teksten, beeld- en kaartmateriaal.

De dekking van de kosten bestaat voor een deel uit budget voor Erfgoed (2021), het budget voor de implementatie van de Omgevingswet en voor een deel uit een bijdrage van de provincie Friesland (€ 5.000,-).

Het maken van een storymap op internet valt (versie waarin 'gebladerd' kan worden als in een boek) valt onder meerwerk en wordt ontwikkeld uit het budget voor erfgoed van 2022.

Verdere extra uitwerkingen, zoals een geprinte versie, routes, exposities en/of thematische films zijn niet opgenomen in dit project en daar zal per project/uitvoering extra budget moeten worden vrijgemaakt.

Juridisch

De landschapsbiografie 'Harlingen, landschap aan zee' is een objectieve studie waarin geen beleidskeuzes worden gemaakt.

Communicatie

Na kennisname door de gemeenteraad (raadsvergadering januari 2023) zal er een persmoment worden gepland waarin het project wordt gepresenteerd.

Het rapport zal digitaal worden gepubliceerd op de gemeentelijke website.

Hiernaast is het een streven om meer bekendheid te geven aan de unieke waarden van het landschap en de stad. Hiervoor kan de storymap (bladerbare online variant van het rapport) goed ingezet worden. De opdracht voor het ontwikkelen van de storymap is verleend. Het streven is om die zomer 2023 online te hebben.

Uitvoering

De landschapsbiografie bestaat uit twee gedeeltes. Het verhaal van Harlingen in pdf-formaat en een digitale cultuurhistorische waardenkaart. Het verhaal wordt nog omgezet naar een storymap-opmaak. Dat is een digitaal format dat online door te bladeren en te klikken is wat de leesbaarheid vergroot. Het is dan goed digitaal in te vormen.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Het tweede gedeelte, de digitale cultuurhistorische waardenkaart wordt opgenomen in de Omgevingsvisie Harlingen.

Projectleiding namens Team Omgeving,
Marlies van der Vegte, Erfgoed (tijdens ziektevervanging tijdelijk Marleen Pennewaard) en Sarah Zandboer, archeologie.

De afdelingen Erfgoed, Recreatie & Toerisme, Citymarketing, RO, Stedenbouwkunde, Cultuur en Cruiseport van de gemeente Harlingen zien de Landschapsbiografie als inspiratiebron om 'het verhaal van Harlingen' te vertellen en de identiteit van Harlingen te versterken. Ook Museum Hannemahuis ziet kansen en mogelijkheden om onderdelen van de historie en het landschap van Harlingen en omgeving extra onder de aandacht te brengen aan de hand van de landschapsbiografie.

In navolging van het publiceren van de landschapsbiografie kan de informatie verder worden ingezet in bijvoorbeeld:

beeldend maken via informatiepanelen, routes c.q. het verhaal van de stadgidsen, thematische exposities (op langere termijn), lezingen, lespakket, een korte introductiefilm of meerdere thematische films, gebruiken voor website gemeente, cruises, museum, Toeristisch Informatiepunt, scholen, etc. De landschapsbiografie kan veelzijdig worden ingezet.

Relevante documenten

Eerder genomen besluiten:	<i>Titel(s) en tussen haakjes datum besluitvorming raad</i>
Intrekken beleidsnota's:	<i>Titel(s) en tussen haakjes datum besluitvorming raad</i>
Gevolgen ander beleid:	<i>Titel(s) en tussen haakjes datum besluitvorming raad en in het kort de gevolgen</i>

Bijlagen

Landschapsbiografie 'Harlingen, landschap aan zee' (lage resolutie vanwege versturen)

Harlingen, 20 december 2022

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

S.C. van Gent

C.M. Sjerps

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Besluit van de gemeenteraad van Harlingen

Onderwerp:	Landschapsbiografie Harlingen
------------	-------------------------------

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HARLINGEN

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 20 december 2022

Besluit

1. **Kennis te nemen van de landschapsbiografie 'Harlingen, landschap aan zee' en het besluit om deze te gebruiken als input voor de Omgevingsvisie Harlingen.**

Besluit aangepast

--

Vastgesteld door de raad in zijn
vergadering van 25 januari 2023

, de voorzitter

, de raadsgriffier